

**Локални акциони план за социјално укључивање
Рома и Ромкиња
на подручју града Прњавора
за период 2026.-2029. година**

ПРИЈЕДЛОГ

Прњавор, март 2026. године

Садржај

1. УВОД	3
2. МЕТОДОЛОГИЈА ИЗРАДЕ	4
3. СИТУАЦИОНА АНАЛИЗА	5
3.1. Становање	5
3.2. Здравствена и социјална заштита	5
3.3. Образовање	6
3.4. Запошљавање.....	7
3.5. Очување ромског идентитета и културе	7
4. СЕКТОРСКИ ЦИЉЕВИ.....	7
▪ Секторски циљ 1: Осигурати адекватно стамбено збрињавање за ромске породице на подручју града Прњавора	7
▪ Секторски циљ 2: Побољшати здравствену и социјалну заштиту Рома и Ромкиња на подручју града Прњавора	8
▪ Секторски циљ 3: Унаприједити образовање дјеце и младих ромске националности на подручју града Прњавора	9
▪ Секторски циљ 4: Осигурати економско оснаживање Рома и Ромкиња кроз побољшан приступ тржишту рада и запошљавање	10
▪ Секторски циљ 5: Промоција, заштита и јачање ромског идентитета и ромске културе	11
5. МОНИТОРИНГ ПЛАН	12
6. ФИНАНСИРАЊЕ	13
7. ПЛАН РЕАЛИЗАЦИЈЕ	13-21

1. УВОД

Локални акциони план за социјално укључивање Рома и Ромкиња на подручју града Прњавора (у даљем тексту: ЛАП) представља стратешки документ за планску инклузију и интеграцију Рома у овом граду у периоду од 2026. до 2029. године. Документ је усклађен са Акционим планом БиХ за друштвену инклузију Рома и Ромкиња за период 2021-2025. године, при том узимајући у обзир локални контекст како би се осигурало да у потпуности одговара на идентификоване потребе локалне заједнице.

Примјеном локалних акционих планова до сада су отворени значајни резултати. Након пројекта стамбеног збрињавања Рома/киња на подручју града Прњавор, урађена је и комплетна инфраструктура у два Ромска насеља (асфалт, канализација, као и уређено игралиште за дјецу). На подручју образовања је обезбјеђена редовна подршка за сву дјецу током редовног школовања у виду уџбеника и школског прибора, као и стипендија за сву омладину на факултетима. Обезбјеђени су такође бројни видови подршке економског оснаживања Ромкиња кроз едукације и групе подршке након пандемије вируса Covid-19.

Локални акциони план је развијен у оквиру програма „ROMACTED II“ који финансира Европска Унија и Савјет Европе уз учешће свих релевантних представника институција овог града и невладиног сектора, с посебним фокусом на активно учешће и допринос представника ромске заједнице.

Међусекторска сарадња и интегративан приступ у самој изради документа представља окосницу за успјешну реализацију Локалног акционог плана (у даљем тексту ЛАП) обзиром да су комуникација и кооперативности свих актера нужни за остваривање заданих циљева и резултата.

Сврха ЛАП-а је креирање оперативног оквира који ће омогућити потпуну интеграцију и укључивање Рома и Ромкиња у све сегменте друштва и системско рјешавање проблема, слиједећи принципе једнакости, равноправности и уважавања различитости.

Овај документ представља важан инструмент за ефикасно управљање на локалном нивоу и распоdjелу расположивих средстава у складу са приоритетима, али и основу за преговоре са донаторским агенцијама и вишим нивоима власти за подршку развојним пројектима. Такође, заједнички приступ у имплементацији ЛАП-а унапређује и јача сарадњу између институција и ромског цивилног друштва али и подцртава узајамну одговорност за обезбјеђивање буџетских и донаторских средстава.

Локални акциони план садржи пет секторских циљева из области **становања, образовања, здравствене и социјалне заштите, запошљавања те промоције и заштите ромског идентитета и културе**. Битно је нагласити да је израда ЛАП-а вођена принципима равноправности, давања једнаких прилика, поштивање различитости, стварање недискриминаторног окружења, промовисање једнакости између мушкараца и жена, стварање простора за ефективно учешће, итд.

Дефинисани стратешки циљеви и мјере су засноване на приоритетима које су истакли представници ромске заједнице и усаглашени са представницима институција тј. чланова радне групе, узимајући у обзир расположиве ресурсе и капацитете.

За сваки стратешки циљ дефинисан је и план реализације који ће служити као основа за редовно праћење имплементације дефинисаних мјера и процјену ефеката реализације која ће се вршити на годишњем нивоу. Локални акциони план може бити коригован и ажуриран у складу

са резултатима редовног мониторинга и уоченим новонасталим потребама ромске популације у локалној заједници.

2. МЕТОДОЛОГИЈА ИЗРАДЕ

Овај стратешки документ је настао као резултат инклузивног и партиципативног процеса свих чланова радне групе номиноване за израду Локалног акционог плана за социјално укључивање Рома и Ромкиња града Прњавора. Током процеса израде ЛАП-а уложени су напори да се обезбиједе и прикупе релевантни подаци из свих области које су битне за побољшање општег стања и добробити ромске популације.

Процес израде Локалног акционог плана за социјално укључивање Рома и Ромкиња на подручју града Прњавора (2026.-2029.) прошао је кроз неколико фаза:

Фаза 1: Припрема

Током ове фазе успостављени су контакти са свим актерима процеса што подразумева представнике ромске заједнице, Градске управе и релевантних институција. Одржан је уводни састанак са свим члановима мултисекторске радне групе како би се објаснио циљ процеса, улоге и предвиђени временски оквир за израду ЛАП-а. Чланови групе су подијелили доступне документе, али и знања и искуства стечена кроз дугогодишњу праксу и посвећеност рјешавању проблема с којима се сусреће ромска популација на подручју града.

Фаза 2: Анализа стања и дефинисање секторских области

Ова фаза је подразумевала детаљну анализу свих прикупљених података како би се утврдило опште стање, идентификовали проблеми, недостаци, потребе и потенцијане области дјеловања. За израду су кориштени подаци из сегмента социјалне заштите, здравства, образовања, инфраструктуре, области становања, запошљавања, културног идентитета, спорта, итд. Након процеса прикупљања и анализе података дефинисан је стратешки оквир дјеловања што је била основа за консултације са радном групом. Организована је радионица са радном групом како би се заједнички усагласили секторски циљеви, мјере и дефинисале детаљне активности за постизање циљева. Током радионице учесници су такође продискутовали могуће показатеље за сваки од циљева али и подцртали неке од ризика и добрих пракси.

Фаза 3: Израда Локалног акционог плана

Након што су усаглашени циљеви, мјере и активности, приступило се изради свеобухватног документа с циљем да јасно артикулише договорени стратешки оквир дјеловања и да јасан увид у цијели процес израде овог документа. Током ове фазе рађене су индивидуалне консултације са појединим члановима групе по потреби. Финализирани документ је подијељен са члановима групе за финални преглед и евентуалне измјене прије подношења ЛАП-а на усвајање.

Фаза 4: Усвајање Локалног акционог плана

Коначна верзија Локалног акционог плана за социјално укључивање Рома и Ромкиња на подручју града Прњавора за период од 2026. до 2029. године биће послана Скупштини града на усвајање након чега постаје оперативан.

Један од кључних изазова током израде ЛАП-а је недостатак ажурираних података за све релевантне области који су обједињени и доступни како би послужили као извор за одређене наводе и закључке у ЛАП-у.

3. СИТУАЦИОНА АНАЛИЗА

Роми су најбројнија национална мањина у Босни и Херцеговини, а према свим друштвеним параметрима који се узимају у обзир приликом процјењивања социјалног статуса одређене заједнице или друштвене групе, уједно су и најугроженија национална мањина.

Према подацима Удружења Рома на подручју града Прњавора живи укупно 138 особа у 43 породице, од којих 41 породица живи у 27 стамбених јединица док су 2 породице корисници социјалног становања. Због тешке економске ситуације у протеклим годинама све већи број особа одлази изван БиХ ради запослења, што је случај и међу ромском популацијом, тако да овај број у одређеној мјери варира.

3.1. Становање

Град Прњавор је у протеклим годинама уложио значајна средства и ресурсе у побољшању услова становања ромских породица кроз изградњу нових стамбених јединица и реконструкцију постојећих. Иако је ситуација значајно унапријеђена још увијек има породица које живе у неодговарајућим условима те је неопходно наставити улагања у овом сегменту како би се постигло трајно рјешење по питању стамбеног збрињавања ромских породица.

Значајно је нагласити да су сви постојећи објекти легализовани што представља значајан предуслов за даља улагања и побољшања услова становања за ромске породице. Такође, све стамбене јединице имају прикључак за електричну енергију док је канализација и одвод отпадних вода углавном ријешен системом септичких јама.

Према информацијама представника ромске заједнице и Градске управе, тренутни приоритет је изградња четири стамбене јединице за 12 особа те санација 3 стамбене јединице у којима живи тренутно 9 особа.

Кад је у питању инфраструктура идентификовано је више проблема који би требали бити у фокусу у наредном периоду као што су приступни путеви, расвјета, септичке јаме, канализационе мреже, водоводна мрежа, неадекватно одлагање отпада, итд. Нередовно чишћење септичких јама представља огроман проблем и ризик за здравље чланова заједнице, посебно дјеце. Један од проблема је и непостојање или неадекватна расвјета у одређеним насељима у којима живе припадници ромске националности што значајно утјече на сигурност, посебно сигурност дјеце у зимском периоду. На подручју града Прњавора не постоје искључиво ромска насеља тако да сва улагања у побољшање инфраструктуре имају знатно већи број корисника од наведеног број ромских породица.

3.2. Здравствена и социјална заштита

Према Закону о здравственом осигурању Републике Српске сва лица имају право на здравствену заштиту што значи да сви Роми и Ромкиње на подручју града Прњавора остварују здравствено осигурање по различитим основама. Међутим, чињеница је да велики дио ромске популације не користи ове могућности, а још увијек постоји велика потреба и за специфичним здравственим услугама. Евидентан је низак ниво свијести и информисаности о значају

здравствене заштите као и о томе шта здравствени систем омогућава, што према наводима чланова групе, уједно представља и кључни сегмент за будуће дјеловање. Поред тога, наведено је да је потребно имплементирати превентивне здравствене мјере кроз адекватне иницијативе као што су бесплатни медицински прегледи, едукације, радионице, итд. Чланови радне групе сагласни су да нису примјетни изазови по питању вакцинације дјеце. Нема инвалидних лица међу дјецом и младима, док су двије одрасле особе регистроване са 100% инвалидитета. Регистровано је троје старих и изнемоглих лица.

Када је у питању социјална заштита Рома, према подацима ЈУ Центра за социјални рад Прњавор, међу корисницима социјалне заштите налази се сљедећи корисници:

- додатак на помоћ и његу другог лица: 4 корисника
- право на новчану помоћ: 1 корисник
- право на једнократне новчане помоћи: 5 корисника
- право на личну инвалиднину: 3 корисника

Узимајући у обзир да ромске породице живе у тешким условима, приступ правима из домена социјалне заштите је итекако битан посебно за вишечлане породице, породице слабог имовинског стања, те младе мајке. Према наводима чланова групе, потребно је радити на унапријеђењу побољшања подршке из домена социјалних права у складу са законским одредбама. Такође је наглашена потреба за подизањем свијести и информисањем ромских породица о правима из области социјалне и дјечије заштите.

Поред овог аспекта социјалних давања акценат је стављен на важности превенције и адресирања свих облика насиља, с посебним фокусом на насиљу над женама и породичног насиља. Проблем породичног насиља и насиља над женама је веома изражен у друштву укључујући и ромске породице. Такође је потребно континуирано радити на освјештавању припадника ромске заједнице по питању склапања малољетничких бракова као и заштити дјеце и младих уопште.

3.3. Образовање

Основно образовање на подручју града Прњавора организовано је кроз 8 централних школа и 22 подручне школе. У школску 2024/25 годину укупно је уписано 7 ромске дјеце (4 дјечака и 3 дјевојчице). Средњошколско образовање се одвија кроз двије средње школе, а у школску 2023/24 годину уписано је укупно 3 ромске дјеце (2 дјечака и 1 дјевојчица). Тренутно је једна студентка ромске националности на завршној години факултета, док информација о уписаној дјечи у вртић нема забиљежених.

Сва дјеца основношколског узраста редовно иду у школу и у том сегменту нису потребне интервенције, док је потребно радити на подизању свијести о битности наставка школовања кроз средњу школу и факултет. Градска управа сваке године издваја средства за куповину школских уџбеника и школског прибора за ученике ромске националности који похађају основну школу, као и стипендије за студенте. Наглашен је значај ове иницијативе, али и потреба да се прошири њен опсег, те да обухвати и подржи стипендијама ученике средњих школа као и изразито надарену и талентовану дјецу.

Што се вртића тиче, такође је битно радити са родитељима како би се објаснио значај боравка дјеце у вртићима. Међутим, поред неразумијевања родитеља постоје још многи други фактори који утичу на то као што су: немогућност родитеља да издвоје потребна финансијска средства, мали број вртића, превоз, као и мали број ромске дјеце тог узраста.

3.4. Запошљавање

Према подацима Завода за запошљавање број запослених Рома је 7, а број незапослених који активно траже посао је 9, од чега су 4 жене.

Једна од потреба дефинисаних у процесу израде ЛАП-а је рад на повећању свјесности припадника ромске националности о важности формалног регистрација у Заводу за запошљавање као и уопштено о битности коришћења услуга које пружа Завод за запошљавање. Један од кључних изазова који отежава запошљивост Рома и Ромкиња јесте недостатак образовања, стручног знања и вјештина. У коначници, веома мали број Рома и Ромкиња има стално запослење и сталан извор прихода, тако да ће се кроз планиране активности настојати повећати број припадника ромске заједнице у самом радном процесу.

3.5. Очување ромског идентитета и културе

На подручју града Прњавора тренутно егзистира 13 од 17 националних мањина признатих Уставом БиХ. Значајно је споменути да локална администрација пружа континуирану подршку у виду финасирања манифестација и пројеката националних мањина. Најзначајнији је фестивал „Мала Европа“ који се одржава сваке године у сарадњи са удружењима националних мањина и Градске управе, с циљем промоције и очувања традиције, културе, језика и обичаја националних мањина које живе на овом простору.

Према наводима представника ромске заједнице, Роми су интегрисани у друштво на подручју града Прњавора и генерално нису изложени дискриминацији на основу етничке припадности. Процесом интеграције кроз вријеме идентитет Рома се полако губи, што најбоље показује чињеница да се ромски језик скоро данас и не говори. С друге стране присутна је и појава да се одређени број ромских породица изјашњавају као припадници других народа, што је легитимно право сваког појединца, али је битно узети у обзир да је често сам страх од дискриминације један од разлога за такву одлуку.

Обзиром да култура и идентитет сваке друштвене заједнице захтјева посебну пажњу како би се његовала, очувала и преносила, изузетно је важно радити на очувању и афирмацији ромског језика, културе, традиције и обичаја, како у образовним процесима тако и у оквиру јавних и културних догађаја. Обиљежавање важних датума за Роме је изузетно битно, јер такве манифестације представљају одличну прилику за ширу заједницу да се упозна са ромском културом, традицијом и обичајима што води ка разбијању предрасуда и стереотипа.

Спорт такође има битну улогу у афирмацији појединца и друштва и представља интегрални дио васпитно-образовног процеса и општи јавни интерес. Уочена је потреба за већом укљученошћу дјечака и дјевојчица ромске националности у спортске клубове, секције и догађаје што ће бити у фокусу Акционог плана.

4. СЕКТОРСКИ ЦИЉЕВИ

■ Секторски циљ 1: Осигурати адекватно стамбено збрињавање за ромске породице на подручју града Прњавора

Становање је важна компонента друштвеног и економског развоја те животног стандарда уопште, и као такво је есенцијално за људско благостање. У протеклом периоду остварен је значајан напредак у овом сегменту, а кроз овај секторски циљ додатни напори ће бити уложени у сврху системског и одрживог рјешавања стамбеног питања ромских породица на подручју

града Прњавора. Фокус ће бити на изградњи нових објеката и санацији постојећих, те инфраструктурним интервенцијама како би се побољшали услови у којима живе ромске породице. Током израде Локалног акционог плана идентификован је број стамбених објеката за изградњу и санацију а као иницијална активност предвиђено је детаљно мапирање стања објеката и услова у којима живе циљане породице. Ове информације ће бити кључне за израду плана имплементације и приоритизације корисника у складу са дефинисаним критеријумом, као и за израду детаљне пројекција буџета и потребних средстава за реализацију активности. У овом процесу изузетно је битна сарадња првенствено градских власти и ромске заједнице, али и свих других актера и представника институција који могу дати допринос и подршку. Обзиром да су потребна средства за реализацију овог циља изузетно велика, потребно је континуирано радити на тражењу донаторских средстава.

Постизање овог циља и остварење очекиваних исхода предвиђено је кроз низ активности како слиједи у наставку:

СЕКТОРСКИ ЦИЉ 1: Осигурати адекватно стамбено збрињавање за ромске породице на подручју града Прњавора	
Мјера 1.1: Побољшани услови становања ромских породица кроз изградњу стамбених јединица и обнову постојећих објеката	Активност 1.1.1: Урадити мапирање потреба ромских породица по питању стамбеног збрињавања и дефинисати критеријум за одабир приоритетних домаћинстава за изградњу нових и обнову постојећих објеката
	Активност 1.1.2: Извршити изградњу стамбених јединица за ромске породице одабране у складу са дефинисаним критеријумом
	Активност 1.1.3: Извршити обнову стамбених јединица за ромске породице одабране у складу са дефинисаним критеријумом
Мјера 1.2: Побољшана инфраструктура у насељима у којима живи ромска популација на подручју града Прњавора	Активност 1.2.1: Извршити процјену стања и анализу потреба по питању инфраструктуре (приступни путеви, расвјета, септичке јаме, канализационе мреже, водоводна мрежа, неадекватно одлагање отпада, итд.) и дефинисати план реализације водећи рачуна о принципима зелене агенде
	Активност 1.2.2: Извршити реализацију интервенција за побољшање инфраструктуре у складу са дефинисаним планом реализације
	Активност 1.2.3: Активно радити на писању пројектних апликација према донаторима како би се обезбиједила средства за имплементацију дефинисаних интервенција
	Активност 1.2.4: Подржати ромску заједницу у организирању и имплементацији активности које имају за циљ побољшање заједнице и очување животне средине (чишћење, санација, подизање свијести, садња дрвећа, итд.) у складу са зеленом агендом

■ **Секторски циљ 2: Побољшати здравствену и социјалну заштиту Рома и Ромкиња на подручју града Прњавора**

Када је ријеч о здравственој и социјалној заштити, Локални акциони план предвиђа низ активности које је потребно имплементирати у период трајања Акционог плана како би се постигли жељени резултати. У домену здравствене заштите, акценат ће бити на подизању свијести припадника ромске националности о погодностима које нуди здравствени систем како би се потакнули на превентивно кориштење здравствених услуга што би у коначници требало довести до повећања броја одлазака Рома и Ромкиња на редовне превентивне прегледе. Додатно, организоват ће се специфичне едукативне активности на актуелне теме те промоција здравих животних навика и стилова живота, итд. које су од великог значаја за унапређење здравствених пракси и навика, те побољшања здравствене слике међу ромском популацијом уопште.

Кад је у питању социјална заштита, планиране активности подразумијевају унапријеђење подршке из домена социјалних права и заштите како би се обезбиједио бољи приступ

социјалним услугама, у складу са законском регулативом и конкретним потребама. У оквиру ове мјере спроводиће се такође едукативне радионице и активности које адресирају проблем породичног насиља и насиља над женама, подизање свијести и упознавање са методама сузбијања и превенције малолетничких бракова и трговине људима, активности које адресирају различите врсте оvisности, заштиту менталног здравља, итд. Обзиром на комплексност наведених проблема мултисекторски приступ и успјешна сарадња и комуникација између институција и невладиног сектора су предуслов за успјешну реализацију ових мјера.

СЕКТОРСКИ ЦИЉ 2: Побољшати здравствену и социјалну заштиту Рома и Ромкиња на подручју града Прњавора	
Мјера 2.1: Унаприједити приступ и квалитет здравствене заштите за особе ромске националности	Активност 2.1.1: Организовати едукативне активности за Роме из области здравства у складу са актуелним потребама и релевантним темама
	Активност 2.1.2: Организовати редовне здравствене прегледе за жене и мушкарце ромске националности
	Активност 2.1.3: Подржати активности усмјерене на усвајање здравих животних навика и стилова живота.
Мјера 2.2: Унапрјеђење подршке из домена социјалних права за социјално угрожене ромске породице и система превенције свих облика насиља	Активност 2.2.1: Организовати едукативне активности у циљу превенције свих видова насиља, оvisности и заштите менталног здравља
	Активност 2.2.2: Подржати имплементацију активности које организују жене Ромкиње у оквиру кампање мјесец дана активизма
	Активност 2.2.3: Побољшати подршку из домена социјалних права за социјално угрожене ромске породице у складу са законским одредбама
	Активност 2.2.4: Информисати ромске породице о правима из социјалне и дјечије заштите, као и о правима и положају старијих особа

■ **Секторски циљ 3: Унаприједити образовање дјеце и младих ромске националности на подручју града Прњавора**

Образовање представља изузетно важан предуслов за друштвену укљученост Рома и Ромкиња, те као такво заузима јако значајно мјесто у Акционом плану. План предвиђа низ активности које имају за циљ побољшање укључености и учинка ученика ромске националности на свим нивоима образовања, посебно се фокусирајући на смањење случајева напуштања школе, те битности наставку школовања након завршеног основног образовања. Како би се подигла свијест о битности наставка образовања радиће се паралелно и са родитељима и са дјецом, а јако је битна посвећеност шире заједнице у адресирању овог проблема. Родитељима дјеце ромске националности нагласиће се обавеза и потреба за укључивањем дјеце у предшколски и школски одгој, те предности које образовање доноси дјечи. Такође, подићи ће се свијест код ученика завршних разреда основне школе ромске националности о важности наставка школовања те ће им се дати прилика да се упознају са програмима професионалне оријентације. Будући да је велики број ромских породица слабог имовног стања, немогућност покривања трошкова школовања је веома чест разлог за његово напуштање. Стога ће фокус бити на проналаску средстава за обезбјеђивање стипендија ученицима средњих школа и студентима, као и изразито талентованој дјечи. Имплементација наведених активности има за циљ да се повећају могућности младих Рома и Ромкиња за стицањем добрих квалификација завршавајући занат, средњу школу или факултет, те да на тај начин буду конкурентнији на тржишту рада и у коначници нађу адекватно запослење.

СЕКТОРСКИ ЦИЉ 3: Унаприједити образовање дјеце и младих ромске националности на подручју града Прњавора	
Мјера 3.1: Креирати услове за побољшану укљученост ромске дјеце у образовне процесе на свим нивоима	Активност 3.1.1: Организовати едукацију родитеља ромске националности о битности предшколског образовања, редовног похађања основног образовања те битности наставка школовања
	Активност 3.1.2: Осигурати бесплатне уджбенике за дјецу ромске националности слабог имовинског стања укључену у основно образовање
	Активност 3.1.3: Стипендирати дјецу ромске националности за редовно похађање средњих школа и високообразовних установа
	Активност 3.1.4: Организовати едукацију ученика ромске националности завршних разреда основних и средњих школа о важности наставка школовања и пружање помоћи за одабир професије
	Активност 3.1.5: Активно тражити додатна средства и начине за покривање трошкова образовања дјеце и младих ромске националности (нпр. одјећа, обућа, превоз, ослобађање од трошкова уписа у средњу школу, итд.)
	Активност 3.1.6: Активно тражити додатна средства да се унаприједе услови у школама на подручју града Прњавора које похађају и дјеца ромске националности

■ **Секторски циљ 4: Осигурати економско оснаживање Рома и Ромкиња кроз побољшан приступ тржишту рада и запошљавање**

Према подацима релевантних институција и представника ромске заједнице, један од кључних узрока тешке запошљивости Рома и Ромкиња јесте недостатак образовања, стручног знања и вјештина. Стога је одређени сет активности усмјерен ка подизању радних капацитета и побољшању квалификационе структуре Рома и Ромкиња и дигиталне писмености како би постали конкурентнији на тржишту рада. То ће се постићи кроз креирање програма преквалификације и/или доквалификације које имају за циљ стицање кључних вјештина за које послодавци сматрају да су веома важне и актуелне на тржишту рада. Завод за запошљавање има битну улогу у подизању свијести међу ромском популацијом о битности коришћења њихових услуга и учешћа у програмима, али и потакнути их и мотивисати за активно тражење запослења. Будући да се припадници ромске заједнице се суочавају са озбиљним изазовима у подручју запошљавања, Акциони план предвиђа низ активности које су директно усмјерене на повећање припадника ромске заједнице у самом радном односу. Кроз имплементацију планираних активности настојаће се охрабрити и потакнути Роми и Ромкиње за запошљавање и самозапошљавање с посебним нагласком на подршку женама Ромкињама у подузетништву.

СЕКТОРСКИ ЦИЉ 4: Осигурати економско оснаживање Рома и Ромкиња кроз побољшан приступ тржишту рада и запошљавање	
Мјера 4.1: Подстицање Рома и Ромкиња на учешће у програмима квалификације и унапријеђење стручних капацитета	Активност 4.1.1: Подићи свијест Рома и Ромкиња о битности пријављивања на Завод за запошљавање
	Активност 4.1.2: Организовати едукацију у ромским заједницама с циљем информисања припадника ромске популације о важности регистровања као активни тражилац посла (пријава на Завод за запошљавање), укључујући и дигиталну писменост
	Активност 4.1.3: Развијање програма преквалификације и/или доквалификације Рома и Ромкиња како би се олакшао приступ тржишту рада

Мјера 4.2: Унаприједити услове за бољу запошљивост Рома и Ромкиња на подручју града Прњавора	Активност 4.2.1: Организовати едукацију за Роме и Ромкиње везане за активно тражење посла и покретање малих бизниса, те предности дигитализације предузећа
	Активност 4.2.2: Креирати подстицајне програме за запошљавања и samozapoшљавање Рома и Ромкиња, кроз бољу употребу технологије и дигиталних вјештина
	Активност 4.2.3: Пружити адекватну помоћ и подршку женама Ромкињама у подузетништву, укључујући стварање могућности из области зелене економије и дигиталне агенде.
	Активност 4.2.4: Истражити законску легислативу и могућност за покретање ромске пољопривредне задруге

■ **Секторски циљ 5: Промоција, заштита и јачање ромског идентитета и ромске културе**

Питање културе и идентитета Рома је изузетно важно те стога Локални акциони план предвиђа низ активности посвећених промоцији и очувању њихове културе, традиције и обичаја. Обзиром да се идентитет једног народа највећим дијелом остварује и очитује по језику, фокус ће бити на освјештавању ромске популације о битности изучавања и очувања ромског језика. У циљу очувања и промовисања ромског језика и културе, планиране су едукативне радионице о подизању свијести о очувању језика, организација курсева ромског језика и набавка материјала и уџбеника, организација културних догађаја и манифестација, промоција позитивних пракси у циљу смањења предрасуда, упознавање других култура и традиција, заједничке екскурзије и излети, итд. Наставиће се и са позитивним праксом у виду пружања подршке у организацији манифестација и обиљежавања битних датума и догађаја с циљем афирмације и промоције ромске традиције и културе у широј заједници, што би требало допринијети смањењу стереотипа и предрасуда. Град Прњавор је мултиетничка средина у којој поред Рома живе бројне националне мањине, те је циљ да се кроз заједничке активности попут фестивала, излета, манифестација, посјета, итд., подстакне сарадња и узајамно поштивање и разумијевање међу различитим народима. Медији су препознати као изузетно важан канал и потенцијал за информисање и афирмацију ромске културе и традиције с посебним фокусом на ширење позитивних и успешних прича појединаца и цијеле заједнице. Обзиром да је ово период дигиталног доба, медији могу имати значајну улогу у борби против антициганизма и сваког облика дискриминације.

Такође, предвиђена је континуирана афирмација спорта кроз стварање услова за бољу укљученост дјеце и младих ромске националности у ваннаставне и спортске активности и догађаје.

СЕКТОРСКИ ЦИЉ 5: Промоција, заштита и јачање ромског идентитета и ромске културе	
Мјера 5.1: Очување и промовисање ромског језика, културе и историје	Активност 5.1.1: Подизање свијести ромске популације о важности изучавања ромског језика и његовом очувању
	Активност 5.1.2: Осигурати финансијска средства за организацију догађаја поводом промоције и обиљежавања важнијих датума и ромских празника
	Активност 5.1.3: Промовисати позитивне праксе и примјера свих мањина и традиција у циљу смањења предрасуда у школама и заједници
	Активност 5.1.4: Подржати организацију Фестивала националних мањина
	Активност 5.1.5: Организовати заједничке излете и активности с циљем упознавања других етничких група, религија, итд.

	Активност 5.1.6: Радити на сензибилизацији медија и отварању медијског простора за промоцију ромске културе и ширењу позитивних прича
Мјера 5.2: Укључивање дјеце ромске националности у спортске активности	Активност 5.2.1: Подизање свијести о битности укључивања ромске дјеце у ваннаставне и спортске активности и обезбиједити финансијску подршку за <u>учлањивање дјеце ромске националности у спортске клубове</u>
	Активност 5.2.2: Подржати организацију спортских догађаја на подручју града Прњавора

5. МОНИТОРИНГ ПЛАН

Мониторинг план представља основу за редовно праћење реализације Локалног акционог плана за инклузију Рома и Ромкиња града Прњавора у периоду

2026-2029, с циљем прикупљања информација о провођењу дефинисаних активности и процјени успјешности планираних циљева. Током израде ЛАП-а дефинисан је одређени број индикатора који су основа за системско прикупљање и анализу информација током имплементације. Подаци прикупљени кроз мониторинг ће бити кориштени за побољшање ефикасности и квалитета имплементације и доношење одлука, као и приликом израде годишњих планова и при расподјели ресурса на локалном нивоу.

Секција која се односи на план реализације ће бити основа за израду детаљног мониторинг плана гдје ће се дефинисати временски оквир за праћење индикатора као и одговорности чланова тима

Након усвајања ЛАП-а биће договорене улоге и одговорности између чланова за Координационог међусекторског тима за Роме за реализацију и мониторинг, те дефинисати учесталост прикупљања података зависно од планиране динамике активности. Тим ће организовати заједничке састанке минимално два пута како би се урадила заједничка рефлексија на оно што је урађено, продискутовали евентуални изазови, извршила процјена контекста, дефинисали алати за прикупљање података и према потреби донијели одређене одлуке по питању саме реализације и евентуалне модификације Акционог плана. Тим ће припремати годишњи извјештај о реализацији који ће се подносити Градској управи, релевантним институцијама на локалном али и на вишим нивоима власти.

Мониторинг ће обухватити и праћење и извјештавање одређеног броја индикатора дефинисаних у оквиру Акционог плана БиХ за друштвену инклузију Рома и Ромкиња за период 2021-2025. године. Користећи дефинисане алате за прикупљање информација, овај тим ће на годишњем нивоу слати одређене информације Министарству за људска права и избјеглице као носиоцу активности, и на тај начин допринијети успостављању квалитетног система који ће обухватати релевантне и ажуриране податке о Ромима на нивоу БиХ.

Кључни изазов за имплементацију мониторинг активности јесу ограничени капацитети и ресурси који су на располагању и степен одговорности свих релевантних институција и организација задужених за реализацију. Успостављена интеракција свих актера на локалном нивоу те њихова добра међусобна сарадња је потенцијал са којим ће се настојати превазићи овај изазов.

6. ФИНАНСИРАЊЕ

Град Прњавор планира одвојити дио средстава од укупног годишњег буџета за финансирање одређених активности наведених у Локалном акционом плану. Сваке године приликом израде годишњих планова и распоdjеле ресурса, размотриће се преостале потребе на основу извјештаја о прогресу реализације Акционог плана и у складу са могућностима и расположивим средствима град Прњавор ће обезбиједити дио буџета. Финансирање активности предвиђено је и кроз буџете виших нивоа власти и кроз доступна донаторска средства домаћих и међународних организација али и подршку привредника и спонзора.

7. ПЛАН РЕАЛИЗАЦИЈЕ

СЕКТОРСКИ ЦИЉ 1:	Осигурати адекватан смјештај за ромске породице на подручју града Прњавора						
Мјера 1.1:	Побољшани услови становања ромских породица кроз изградњу стамбених јединица и реновирање постојећих објеката						
Активности	Индикатор	Очекивани резултат	Лидери имплементације	План имплементације			
				2026	2027	2028	2029
1.1.1: Мапирати стамбене потребе ромских породица и дефинисати критеријуме за избор приоритетних домаћинстава за изградњу нових и реновирање постојећих објеката	Потребно је завршити мапирање	Мапирање потреба је завршено до краја 2025	Градска управа, ромска удружења, чланови радних група (по потреби)	x	x		
	Дефинисани критеријуми за домаћинства	Критеријуми дефинисани и одобрени до краја маја 2026. године					
1.1.2: Извршити изградњу стамбених јединица за ромске породице одабране у складу са дефинисаним критеријумима	# новоизграђених стамбених јединица	4 стамбене јединице	Градска управа, донатори, ромска удружења		x	x	x
	# број људи подржан кроз изградњу стамбених јединица	12 људи, 5 одраслих и 7 дјеце					
1.1.3. Реновирати стамбене јединице за ромске породице одабране у складу са дефинисаним критеријумима	Број реновираних стамбених јединица	3 стамбене јединице	Градска управа, донатори, ромска удружења		x	x	x
	# број људи подржан кроз изградњу стамбених јединица	9 људи					

Локални акциони план за социјално укључивање Рома и Ромкиња на подручју града Прњавора

Мјера 1.2:		Унапређена инфраструктура у насељима насељеним ромском популацијом на подручју града Прњавора					
Активности	Индикатор	Очекивани резултат	Лидери имплементације	План имплементације			
				2026	2027	2028	2029
Активност 1.2.1: Спровести процјену стања и анализу инфраструктурних потреба (прилазни путеви, расвијета, септичке јаме, канализациона мрежа, водоводна мрежа, неадекватно одлагање отпада, итд.) и дефинисати план имплементације узимајући у обзир принципе зелене агенде	процјена потреба је завршена	процјена потреба је завршена до краја 2025	Градска управа, ромска удружења, чланови радних група (по потреби)	x	x		
	Дефинисан план имплементације	Дефинисана листа приоритета и израђен план имплементације у складу са дефинисаним потребама до краја маја 2026. године					
Активност 1.2.2: Спровести интервенције на унапређењу инфраструктуре у складу са дефинисаним планом имплементације	Број спроведених интервенција	најмање једну интервенцију годишње	Градска управа, ромска удружења		x	x	X
Активност 1.2.3: Активно радити на писању пројектних апликација донаторима како би се обезбиједила средства за реализацију дефинисаних интервенција	# број пројектних пријава	најмање једна пројектна пријава годишње упућена донатору	Градска управа, ромска удружења, чланови радних група (по потреби)		x	x	X
Активност 1.2.4: Подржати ромску заједницу у организовању и спровођењу активности које имају за циљ унапређење заједнице и	# број спроведених интервенција	најмање једну интервенцију годишње	Удружења Рома/киња, Градска управа	x	x	x	X

Локални акциони план за социјално укључивање Рома и Ромкиња на подручју града Прњавора

очување животне средине (чишћење, санација, подизање свијести, садња дрвећа и др.) у складу са Зеленом агендом	# број активних учесника из ромске заједнице у планирању и имплементацији						
	# чланова заједнице који имају користи од спроведених интервенција						
СЕКТОРСКИ ЦИЉ 2:	Унаприједити здравствену и социјалну заштиту Рома и Ромкиња на подручју града Прњавора						
Мјера 2.1:	Побољшати приступ и квалитет здравствене заштите за припаднике ромске заједнице						
Активност 2.1.1: Организовати едукативне активности за Роме у области здравства у складу са актуелним потребама и релевантним темама	Број одржаних едукативних радионица	4 тренинга (2 за жене и 2 за мушкарце)	ромска удружења	x	x	x	X
	# број учесника едукативних радионица (жене и мушкарци)	50 особа					
Активност 2.1.2: Организовати редовне здравствене прегледе за жене и мушкарце	# превентивни прегледи	1 преглед годишње	ромска удружења	x	x	x	X
	# припадника ромске популације који су подвргнути здравственим прегледима	20 особа					
Активност 2.1.3: Подржати активности које имају за циљ усвајање здравих животних навика и начина живота.	# организованих иницијатива за промоцију здравих стилова живота и навика	10 радионица	ромска удружења	x	x	x	X
	Број дјечака и дјевојчица који су учествовали у радионицама/активностима	10 дјечака и дјевојчица (по један циклус)					

Локални акциони план за социјално укључивање Рома и Ромкиња на подручју града Прњавора

Мјера 2.2:	Унапријеђење подршке социјалним правима за социјално угрожене ромске породице и систем превенције насиља						
Активност 2.2.1: Организовати едукативне активности у циљу превенције свих облика насиља, зависности и заштите менталног здравља	Број одржаних образовних активности	најмање један годишње	Удружења Рома/киња, ЦСР, Полиција		x	x	X
	# учесника у образовним активностима	20 годишње					
Активност 2.2.2: Подржати реализацију активности које Ромкиње организују у оквиру кампање Месец активизма	# учесника кампање	250 учесника годишње	Удружења Рома/киња	x	x	x	X
Активност 2.2.3: Унаприједити подршку социјалним правима за социјално угрожене ромске породице у складу са законским одредбама	# подржаних људи (жене, мушкарци, дјечаци, дјевојчице)	50 годишње	Центар за социјални рад, Удружења Рома/киња		x	x	X
Активност 2.2.4: Информисати ромске породице о правима из социјалне и дјечије заштите, као и о правима и положају старих лица	информативни материјали		Центар за социјални рад, Удружења Рома/киња		x	x	X
СЕКТОРСКИ ЦИЉ 3:	Унаприједити образовање дјеце и младих ромске националности на подручју града Прњавора						
Мјера 3.1:	Створити услове за боље укључивање ромске дјеце у образовне процесе на свим нивоима						
Активност 3.1.1: Организовати едукацију родитеља Рома о значају предшколског васпитања и образовања и редовног похађања основног образовања	Број одржаних едукативних радионица	2 радионице годишње	Ромска удружења, ЦСР и Градска управа (за покриће трошкова вртића)	x	x	x	X
	# број родитеља на едукативним радионицама (жене и мушкарци)	мин 10 родитеља по радионици					

Локални акциони план за социјално укључивање Рома и Ромкиња на подручју града Прњавора

	Број дјечака и дјевојчица уписаних у предшколску установу	биће дефинисано					
Активност 3.1.2: Обезбедити бесплатне уџбенике за ромску децу са ниским примањима која су уписана у основно образовање	# подржане ромске дјеце (дјечаци и дјевојчице).	>10 годишње	Градска управа	x	x	x	X
Активност 3.1.3: Стипендирати ромску децу за редовно похађање средњих школа и високошколских установа	# подржане ромске дјеце и омладине	до 5 годишње	Градска управа, нови потенцијални донатори (нпр. пословни људи)	x	x	x	X
Активност 3.1.4: Организовати едукацију ученика ромске националности завршних разреда основних и средњих школа о значају наставка школовања и пружања помоћи у избору занимања	# дјечака и дјевојчица уписаних у средњу школу # ученика ромске националности	Сви дјечаци и дјевојчице деветог разреда у датој школској години	Ромска удружења, основне школе, средње школе	x	x	x	X
Активност 3.1.5: Активно тражити додатна средства и начине за покривање трошкова образовања ромске дјеце и омладине (нпр. одећа, обућа, превоз, ослобађање од уписа у средњу школу, итд.)	# подржане ромске дјеце и омладине	10 особа	Удружења Рома/киња, градска управа, школе		x	x	X
Активност 3.1.6: Активно тражити додатна средства за побољшање услова у школама на подручју Прњавора које похађају и ромска дјеца							

Локални акциони план за социјално укључивање Рома и Ромкиња на подручју града Прњавора

СЕКТОРСКИ ЦИЉ 4:		Осигурати економско оснаживање Рома и Ромкиња кроз бољи приступ тржишту рада и запошљавању					
Мјера 4.1:		Подстицање Рома и Ромкиња да учествују у програмима квалификација и унапреде професионалне капацитете					
Активност 4.1.1: Подићи свијест Рома о значају пријаве на Заводу за запошљавање	Број одржаних информативних сесија/иницијатива	пратити тренд промене, однос пријављених и запослених	Завод за запошљавање, Удружења Рома/киња	x	x	x	X
Активност 4.1.2: Организовати едукацију у ромским заједницама са циљем информисања припадника ромске популације о значају регистрације као активног тражиоца посла (пријава Завода за запошљавање), укључујући и дигиталну писменост	Регистровано је # особа	20 особа	Завод за запошљавање, Удружења Рома/киња	x	x	x	X
	# образовне активности	4	Завод за запошљавање, Удружења Рома/киња	x	x	x	X
	# учесника у образовним активностима	20	Завод за запошљавање, Удружења Рома/киња	x	x	x	X
Активност 4.1.3: Развијање програма преквалификације и/или додатне обуке за Ромкиње и Ромкиње како би се олакшао приступ тржишту рада	# особа ромске националности (жене и мушкарци) које су похађале програме преквалификације и/или додатне обуке	20	Завод за запошљавање, Градска управа, донатори	x	x	x	X
Мјера 4.2:		Побољшати услове за бољу запошљивост Рома и Ромкиња на подручју града Прњавора					
Активност 4.2.1: Организовати едукацију Ромкиња и Ромкиња у вези са активним тражењем посла и покретањем малог бизниса и предностима дигитализације предузећа	Број одржаних обука	2	Завод за запошљавање, Удружења Рома/киња				
	# лица ромске националности (жене и мушкарци) која су учествовала на обукама	20					

Локални акциони план за социјално укључивање Рома и Ромкиња на подручју града Прњавора

Активност 4.2.2: Креирати подстицајне програме за запошљавање и samozapošljavanje Рома и Ромкиња, кроз боље коришћење технологије и дигиталних вештина	# особа ромске националности (жене и мушкарци) које су подржане кроз подстицајне програме	20	Завод за запошљавање, Послодавци		x	x	X
Активност 4.2.3: Пружити адекватну помоћ и подршку Ромкињама у предузетништву, укључујући стварање могућности у области зелене економије и дигиталне агенде.	# подржаних Ромкиња	20	Градска управа, Завод за запошљавање		x	x	X
Активност 4.2.4: Истражити законску регулативу и могућност оснивања ромске пољопривредне задруге	завршена анализа/студија изводљивости	2027.-2028.	Градска управа, ромска удружења		x	x	
СЕКТОРСКИ ЦИЉ 5:	Промоција, заштита и јачање ромског идентитета и културе						
Мјера 5.1:	Очување и унапријеђење ромског језика, културе и историје						
Активност 5.1.1: Подизање свијести ромске популације о значају изучавања ромског језика и његовом очувању	Одржана # сесија ради подизања свијести	16 сесија (по један циклус)	Удружења Рома/киња, Градска управа, донатор		x	x	x
	# учесника	10 учесника (по циклусу)					
Активност 5.1.2: Обезбиједити финансијска средства за организацију догађаја за промоцију и прославу значајних датума и ромских празника	Број организованих културних догађаја	6 културних догађаја годишње	Удружења Рома/киња, Градска управа	x	x	x	x

Локални акциони план за социјално укључивање Рома и Ромкиња на подручју града Прњавора

Активност 5.1.3: Промовисати позитивне праксе и примјере свих мањина и традиција како би се смањиле предрасуде у школама и заједници	Број реализованих иницијатива	2 реализоване иницијативе годишње	Основне школе, ромска удружења	x	x	x	x
	# број учесника	50-100 ученика					
Активност 5.1.4: Подржати организацију Фестивала националних мањина	# учесника фестивала	око 1500 грађана	Градска управа, удружења/представници националних мањина	x	x	x	x
Активност 5.1.5: Организовати заједничка путовања и активности са циљем упознавања других етничких група, религија и сл.	# учесника	50 учесника	Школе, удружења,		x	x	x
Активност 5.1.6: Рад на сензибилизацији медија и отварању медијског простора за промоцију ромске културе и ширење позитивних прича	# медијски извјештаји посвећени промоцији ромске културе и подизању свијести у јавним просторима	6 медијских извјештаја годишње	Градска управа, удружења/представници националних мањина, медији	x	x	x	x
Мера 5.2:	Укључивање ромске дјеце у спортске активности						
Активност 5.2.1. Подизање свијести о значају укључивања ромске дјеце у ваннаставне и спортске активности и пружање финансијске подршке за чланство ромске дјеце у спортским клубовима	# ромске дјеце укључене у спортске активности	15 учесника	Градска управа, ромска удружења, спортски клубови	x	x	x	x
Активност 5.2.2: Подршка организацији спортских догађаја на подручју града Прњавора	# ромске дјеце која су учествовала у спортским догађајима	15 учесника	Градска управа, ромска удружења, спортски клубови	x	x	x	x

